

Jarosław Dudziński
Warszawa

MATERIAŁY STANISŁAWA BRZEZIŃSKIEGO
(1903–1972)
(III-241)

Stanisław Bronisław Franciszek Brzeziński urodził się 12 maja 1903 r. w Warszawie lub Petersburgu (w różnych dokumentach są te dwie wersje) jako syna Stanisława Jana Nepomucena Brzezińskiego i Eugenii z Łąckich. Jego ojciec, inżynier-technolog, był działaczem gospodarczym i zasłużonym prezesem Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie w okresie 1924–1939.

Po latach zamieszkiwania w Petersburgu Brzezińscy jesienią 1918 r. powrócili do Warszawy. Stanisław Brzeziński junior uczęszczał do gimnazjum św. Stanisława Kostki, ale maturę zdał w gimnazjum św. Wojciecha (dawna Szkoła Wojciecha Górskiego) w marcu 1924 r.

Początkowo, jeszcze w końcu roku akademickiego 1923/24, zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Warszawskiego (UW). Od nowego roku 1924/25 rozpoczął studia prawnicze i ekonomiczne na Wydziale Prawa UW. W trakcie studiów na przełomie 1927 i 1928 roku krótko pracował na prowincji. W Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu w 1928/29 r. odbył roczną, skróconą służbę wojskową. Magisterium z prawa uzyskał w 1929 r.

W tym samym roku zapisał się na Wydział Humanistyczny UW i w 1931 r. uzyskał magisterium z filozofii. Pod kierunkiem prof. Oskara Haleckiego w 1932 r. napisał rozprawę doktorską, *Piotr Tomicki, biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1464–1535)*. Na jej podstawie w czerwcu 1933 r. uzyskał stopień doktora filozofii.

Zarówno w okresie studenckim, jak i później był aktywnym działaczem młodzieżowych organizacji katolickich. Należał do Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie”, a w latach 1926–1929 i 1929–1935 był prezesem odłączonej od „Odrodzenia” organizacji akademickiej Katolicka Młodzież Narodowa. W 1927 r. przewodniczył grupie studenckiej uczestniczącej w Zjeździe Międzynarodowym Przyjaciół Ligi Narodów w Genewie, a w 1929 r. – delegacji polskiej na Zjeździe Młodzieży Czeskiej w Pradze. Ponadto w 1932 r. był sekretarzem generalnym Zjazdu Pisarzy Katolickich w Warszawie.

Stanisław Brzeziński rozpoczął pracę zawodową w 1933 r. jako dziennikarz i historyk, ale już wcześniej pisywał liczne artykuły historyczne, kulturalne oraz wygłaszał referaty religijno-społeczne. Był redaktorem naczelnym pisma „Młodzież Katolicka”, a także korespondentem Polskiej Katolickiej Agencji Prasowej (m.in. w 1931 r. na Kongresie Historyków Francuskich w Paryżu i Rouen). Należał do Archikonfraterni Literackiej.

W latach 1933–1935 był adiunktem na Uniwersytecie Warszawskim, utrzymywał także kontakty naukowe z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Z tego okresu pochodzi najwięcej prac naukowych Stanisława Brzezińskiego. Od 1935 r. był członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego. Organizował i uczestniczył w licznych krajowych i międzynarodowych kongresach historycznych. Należy tu wymienić Zjazdy Historyków Polskich we Lwowie (1930) i Wilnie (1935). Był zastępcą sekretarza generalnego VII Światowego Kongresu Nauk Historycznych w Warszawie i Krakowie w 1933 r. Brał również udział w kongresach w Wiedniu (1934), Berlinie (1935), Paryżu (1936) i Helsinkach (1937).

Lata 1935–1937 spędził jako lektor języka i kultury polskiej na uniwersytetach w Helsinkach i Åbo (Turku) w Finlandii oraz w Uppsali w Szwecji. Pisywał stamtąd artykuły i relacje.

Pod koniec lat trzydziestych, po powrocie do kraju, kontynuował pracę dziennikarską jako korespondent szeregu pism zagranicznych. Rozwijał również działalność kulturalno-oświatową, prowadząc wykłady z historii ustroju Polski na Wolnej Wszechnicy Polskiej, w Łodzi i Żyrardowie. Był członkiem Zarządu Głównego i sekretarzem Rady Naukowej

Pracowniczego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego im. S. Żeromskiego w Łodzi. Udzielał się w Zrzeszeniu Pisarzy Katolickich, gdzie w 1938 r. został powołany do komisji rewizyjnej.

Lata okupacji spędził wraz z rodziną w Warszawie. Utrzymywał się z lekcji języków obcych (m.in. francuskiego, niemieckiego). W 1945 r. w wyniku działań wojennych znalazł się w Krakowie, gdzie krótko był adiunktem na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 1945–1947 pracował jako redaktor Polskiej Agencji Prasowej. Po powrocie do Warszawy prowadził także wykłady z historii politycznej Europy w Wyższej Szkole Dziennikarskiej w 1946 r.

Kolejny etap pracy zawodowej Stanisława Brzezińskiego (1947–1949) to kierowanie wydziałem zajmującym się przyjmowaniem gości zagranicznych w Biurze Współpracy Kulturalnej z Zagranicą w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Podczas Światowego Kongresu Intelktualistów w Obronie Pokoju we Wrocławiu w 1948 r. kierował sekcją dziennikarzy zagranicznych.

W tym samym okresie 1947–1949 zajmował się działalnością polityczną w Stronnictwie Pracy. Był aktywnym działaczem władz wojewódzkich, a także jednym z redaktorów wydziału prasowego odpowiedzialnym za linię polityczną (wydawał „Biuletyn Stronnictwa Pracy”). Wobec sytuacji przełomu lat 1949 i 1950, kiedy dążono do likwidacji partii, Stanisław Brzeziński został z niej usunięty.

Prowadził również działalność kulturalno-oświatową związaną z muzyką poważną. Organizował i uczestniczył jako prelegent w koncertach muzycznych w 1949 r. i w latach pięćdziesiątych. Między innymi pod patronatem agencji Artos organizował koncerty z okazji Roku Chopinowskiego 1949.

Był członkiem Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich od 1949 r. W latach 1950–1952 pracował jako redaktor Działu Radzieckiego w Agencji Publicystycznej Czytelnika. Z tego okresu pochodzą jego liczne artykuły kulturalne.

W okresie 1952–1956 pracował jako samodzielny pracownik naukowy w Ośrodku Bibliografii i Dokumentacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk. Pełnił funkcję redaktora „Biuletynu OBiDN PAN” oraz przyjmował wycieczki uczonych z zagranicy.

W latach 1956–1957 zaangażował się w działalność religijno-społeczną w Katolickim Klubie Pracy. Brał czynny udział w jego organizowaniu i został wybrany na sekretarza generalnego klubu.

Nawiązaniem do tradycji rodzinnych i zainteresowań sztuką było członkostwo w Komitecie Reaktywowania Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie (1957). Jako dziennikarz, a od 1959 r. członek Zarządu, brał udział w propagowaniu twórczości artystów-członków Towarzystwa, m.in. poprzez artykuły w „Słowie Powszechnym” i „Kurierze Polskim”. Był redaktorem biuletynu Towarzystwa.

Stanisław Brzeziński w tym okresie działalności społecznej (1957–1959) utrzymywał się z publicystyki prasowej i prac naukowych zleconych przez Polską Akademię Nauk (tłumaczenia prac na języki obce).

Końcowy etap aktywności zawodowej Stanisława Brzezińskiego to praca w Polskim Biurze Podróży Orbis w latach 1959–1967. Był referentem i starszym ekonomistą w Dziale Zagranicznym Turystyki Przyjazdowej (sekcja krajów zamorskich) oraz w Branżowym Ośrodku Informacji Technicznej i Ekonomicznej Orbisu. Z powodu choroby przeszedł na rentę w 1967 r.

Za społeczną działalność na polu kulturalnym otrzymał w 1966 r. odznakę Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Dr Stanisław Brzeziński zmarł 8 sierpnia 1972 r. w Warszawie w wieku 69 lat.

Materiały Stanisława Brzezińskiego w rozmiarze 0,88 m.b. zostały zakupione przez Archiwum PAN od jego żony Donaty Bestman-Brzezińskiej w 1980 r. Spuściznę opracował Jarosław Dudziński w latach 1989–1990. W trakcie porządkowania podzielono ją na 8 grup.

Grupę I stanowią materiały twórczości naukowej z lat 1927–1967, podzielone na kilka podgrup. Spośród prac naukowych (podgrupa A) na uwagę zasługuje rozprawa doktorska *Piotr Tomicki, biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1464–1535)* (j.a. 1). Jej rozszerzoną

wersję dr S. Brzeziński przygotował do druku w 1939 r., ale nakład przepadł. Zachował się jedynie egzemplarz korektorski (j.a. 2), na podstawie którego autor próbował ją bezskutecznie wydać w 1949 r. Inną biografią jest praca *Prymas Andrzej Krzycki (1492–1537)* (j.a. 3–4). Są to ciekawe przyczynki do dziejów kultury, polityki i Kościoła w Polsce przełomu XV i XVI w. Inne większe prace historyczne o przekrojowym charakterze to *Polityka bałtycka Jagiellonów* (j.a. 8–9) oraz *Zarys dziejopisarstwa polskiego...* (j.a. 10–11). Dają one przegląd wydarzeń i działalności postaci dotyczących jednego zagadnienia na przestrzeni wieków.

W spuściźnie znajduje się nietypowa jednostka pt. *Artykuły i felietony (1927–1937) oraz recenzje i wzmianki o moich pracach* (j.a. 13). Jest to jednostka zbiorcza dla części materiałów grup I i V. W jej skład wchodzi różne najwcześniejsze artykuły, recenzje, relacje, referaty, poezje i inne. Ze względu na to, iż jest to współprawną księga, niemożliwe jest rozdzielanie znajdujących się w niej materiałów do poszczególnych grup. Księga zawiera części wielu jednostek, a jednostki 14 i 15 – w całości. Dlatego też zaistniała konieczność umieszczenia przy opisie jednostek odsyłaczy podających numery jednostek, stron i kart, gdzie znajduje się reszta materiałów.

Podgrupa B zawiera liczne artykuły obrazujące dorobek dziennikarski dr. S. Brzezińskiego. Ich układ został przebudowany z chronologicznego na rzeczowo-chronologiczny, gdyż odzwierciedla on lepiej zakres poruszanej problematyki. Kryterium tworzenia jednostek była, oprócz treści, także forma materiałów, np. katalogi, biuletyny, notatki prasowe. W swoich artykułach S. Brzeziński zajmował się szeroko rozumianą kulturą, a szczególnie malarstwem, muzyką poważną oraz jej twórcami (j.a. 26, 29, 35, 36). Sporo miejsca zajmują zagadnienia społeczno-religijne (j.a. 14, 15, 22). Daje się też zauważyć jego duże zainteresowanie zachodzącymi po wojnie przemianami społecznymi, kulturalnymi i gospodarczymi (j.a. 27, 30–32). W swojej pracy dziennikarskiej wiele uwagi poświęcił popularyzacji historii i postaci historycznych (j.a. 18, 24, 25). W tej podgrupie znajdują się też relacje i korespondencje z obchodów rocznic, imprez sportowych, kongresów, procesów sądowych (j.a. 19, 20, 23). Należy podkreślić rolę dr. S. Brzezińskiego w przybliżeniu Polakom Finlandii poprzez artykuły, relacje i prace historyczne (j.a. 16).

W podgrupie C – referatów itp. – ciekawą jednostką, prezentującą życiorysy i dorobek muzyczny wielu kompozytorów XIX i XX wieku, jest j.a. 38.

Wykłady – podgrupa D – odzwierciedlają działalność społeczną i dydaktyczną dr. S. Brzezińskiego. Na uwagę zasługuje przekrojowy cykl wykładów *Ewolucja rewolucji* (j.a. 40) o znaczących powstaniach i rewolucjach na przestrzeni wieków.

Recenzje (podgrupa E) to szereg drobnych omówień wiążących się z zainteresowaniami kulturą, sztuką, sprawami religijnymi i społeczno-politycznymi.

Poezja S. Brzezińskiego (podgrupa F) występuje w małej ilości, ale świadczy o wszechstronności jego zainteresowań.

Tłumaczenia (podgrupa G) to francuskie przekłady prac naukowych oraz tłumaczenia poezji i wywiadów.

Wśród materiałów warsztatowych (podgrupa H) pełny warsztat naukowy obrazuje j.a. 47, zawierająca materiały do pracy doktorskiej.

Grupę II tworzą materiały działalności twórcy spuścizny z okresu 1931–1964. Podgrupa działalności organizacyjno-naukowej zawiera m.in. omówienie dyskusji i wnioski I sekcji Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Wilnie w 1935 r. (j.a. 49) oraz korespondencję z przedstawicielami francuskich i polonijnych ośrodków naukowo-kulturalnych, które wskazują na szerokie kontakty (m.in. z prof. Jeanem Fabre'em, prof. René Jullianem). Tę dużą aktywność potwierdzają dalsze materiały działalności organizacyjno-dydaktycznej, oświatowo-kulturalnej, dziennikarskiej i wydawniczej. Na uwagę zasługują materiały działalności społeczno-politycznej dr. S. Brzezińskiego w Katolickiej Młodzieży Narodowej, Stronnictwie Pracy i Katolickim Klubie Pracy (j.a. 54–56). Zawierają one oryginalne dokumenty organizacyjne i ideowo-programowe, które w dużym stopniu odzwierciedlają jego poglądy na przestrzeni lat.

Grupa III zawiera materiały biograficzne z lat 1919–1964, charakteryzujące głównie kolejne etapy życia i edukacji S. Brzezińskiego. Jest tu m.in. legitymacja członkowska Polskiego Towarzystwa Historycznego z fotografią (j.a. 57). Do tejże jednostki dołączony jest autożyciorys (curriculum vitae). Jest to cenna pozycja dająca przegląd działalności społecznej oraz kariery zawodowej i naukowej do 1959 r. Autożyciorys ten jest kserokopią sporządzoną z akt personalnych znajdujących się w PBP Orbis. W tej grupie są też pisma charakteryzujące bliżej okoliczności zdawania egzaminów doktorskich (j.a. 58) oraz dzienniczki-kalendarze z lat 1919–1943 z codziennymi, osobistymi notatkami (j.a. 59).

Kolejna grupa, IV, obejmuje korespondencję prywatną wychodzącą i przychodzącą (lata 1932–1972). Warto tu wskazać na liczne osobiste listy od prof. O. Haleckiego (j.a. 62). Wśród korespondencji przychodzącej znajdują się listy i podziękowania od artystów, o których dr S. Brzeziński pisał artykuły. Listy korespondentów są uporządkowane według alfabetycznej kolejności nazwisk.

Na grupę V – materiałów o twórcy spuścizny z lat 1932–1955 – składają się spisy bibliograficzne prac i artykułów oraz ich recenzje, a wśród nich również pracy doktorskiej S. Brzezińskiego (j.a. 65). Na uwagę zasługuje też polemika naukowa wokół artykułu o Krzysztofie Sandusie (j.a. 69).

Materiały rodzinne z okresu 1935–1950 – grupa VI – są nieliczne i dotyczą ojca dr. S. Brzezińskiego.

Wśród materiałów osób obcych (okres 1937–1950) – grupa VII – znajdują się dwie pozycje (o historii KMN i o Stanisławie Moniuszce), które zostały wyłączone z j.a 38 i 54.

Spuściznę zamykają załączniki z lat 1933–1959 – grupa VIII. Są to druki prac i artykułów dr. S. Brzezińskiego – w sumie kilkanaście pozycji, które składają się na jego dorobek naukowy jako historyka (j.a 73). Wśród druków obcych (j.a 74) na uwagę zasługuje artykuł Władysława Tatarkiewicza o przedwojennej architekturze Pałacu Staszica (obecnie siedziba Polskiej Akademii Nauk).

Inwentarz zawiera 74 jednostki i 6 aneksów. Spuścizna dr. Stanisława Brzezińskiego w Archiwum PAN została opatrzona sygnaturą III-241.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Stanisława Brzezińskiego*, Archiwum PAN, III-241, j. 18, 39, 49–52, 54–60
2. *Stanisław Brzeziński. Akta studenckie*, Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego, sygn. RP 17 048
3. Archiwum Polskiego Biura Podróży Orbis, Dział Kadr, teczka nr 496
4. Turowski Konstanty, „*Odrodzenie*” – *historia Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej*, Warszawa 1987, s. 140, 141, 143, 178, 192, 219, 220

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Prace twórcy spuścizny	1 – 48
A. Prace naukowe	1–12
B. Artykuły, relacje, notatki prasowe	13–36
C. Referaty, odczyty, prelekcje, przemówienia	37–38
D. Wykłady	39–40
E. Recenzje	41
F. Poezja	42
G. Tłumaczenia	43–46
H. Materiały warsztatowe	47–48
II. Materiały działalności twórcy spuścizny	49–56
A. Działalność organizacyjno-naukowa na zjazdach i współpraca Naukowa	49–50
B. Działalność organizacyjna, oświatowo-kulturalna i	

dziennikarska	51–52
C. Działalność wydawnicza i redakcyjna, opinie o pracach dla celów wydawniczych	53
D. Działalność społeczno-polityczna	54–56
III. Materiały biograficzne	57–61
IV. Korespondencja	62–63
A. Korespondencja wychodząca	62
B. Korespondencja wpływająca	63
V. Materiały o twórcy spuścizny	64–69
VI. Materiały rodzinne	70
VII. Materiały osób obcych	71–72
VIII. Załączniki	73–74
Aneksy	1–6

I. PRACE TWÓRCY SPUŚCIZNY

A. Prace naukowe

1. *Piotr Tomicki, biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1464–1535)*
Praca doktorska
1932, rkp., masz., j. łac., pol., opr., k. 364, 19 fot.
2. Jw.
Praca, egzemplarz korektorski
1939, 1949, rkp., druk, l., k. II, 259, zob. aneks 7, poz. 2, 3, 14
3. *Prymas Andrzej Krzycki (1482–1537)*
Praca, egz. I
1939, rkp., masz., l., k. 263, zob. aneks 7, poz. 7
4. Jw.
Praca, egz. II
1939, rkp., masz., l., k. 258
5. *Położenie historyczno-prawne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce*
Praca
1939, rkp., masz., l., k. IV, 112
6. *Krzysztof Sandius – historyk i bibliograf arianizmu polskiego XVII wieku (1644–1680)*
Szkic monograficzny, 3 egz.
1955, rkp., masz., l., k. 111
7. *Krzysztof Sandius – bibliograf różnowierstwa polskiego XVII wieku (1644–1680)*
Artykuł, zatwierdzenie, streszczenie
1955, rkp., masz., druk, j. franc., pol., l., sz., k. 33, zob. aneks 7, poz. 15
Druk: „Biuletyn Ośrodka Bibliografii i Dokumentacji Naukowej PAN”, 1955, nr 3 (7), s. 3–6
8. *Polityka bałtycka Jagiellonów*
Praca, egz. I
1957, rkp., masz., l., k. II, 220
9. Jw.

Praca, egz. II
1957, rkp., masz., l., k. 220

10. *Zarys dziejopisarstwa polskiego od początków do literatury politycznej Sejmu Czteroletniego*

Praca, egz. I, bibliografia
1957, rkp., masz., l., k. VII, 220

11. Jw.

Praca, egz. II
1957, rkp., masz., l., k. VI, 181

12. *Średniowieczni papieże o imieniu Jan w dziejach Kościoła i Polski*

Praca, 2 egz.
1959, rkp., masz., l., k. 65

B. Artykuły, relacje, notatki prasowe

13. *Artykuły i felietony (1927–1937) oraz recenzje i wzmianki o moich pracach*

Jednostka zbiorcza części grup I i V
1927–1937, masz., masz. powiel., druk, j. fiński, franc., pol., opr., k. IV, 263 + 5
(109a, 111a, 112a, 119a, b)

14. *Misje katolickie i aktualne sprawy moralno-społeczne Kościoła*

Artykuły, wywiad, ankieta, recenzje
1927–1937, masz., druk, opr., jednostka zawiera się w całości w j. 13, zob. s. 3–4, 17–18, 20, 21–22, 23–24, 67–68, 71–72, 90–91, 96, 105, 124–126, 148–150, 198–199, 223–231, 232–238, 252–263

15. *Działalność Katolickiej Młodzieży Narodowej, duszpasterstwo akademickie oraz aktualne problemy młodzieży polskiej*

Artykuły, ankieta, nekrologi, wspomnienia
1927–1937, masz., druk, opr., jednostka zawiera się w całości w j. 13, zob. s. 9, 10–11, 36, 37, 42–43, 67–68, 75, 93, 94, 99, 100–101, 102, 105, 107–108, 110, 213–217, 242–246, 247–251, 252–263; j. 54

16. *Finlandia i stosunki polsko-fińskie*

Artykuły, relacje, recenzje, reportaże
1936–1946, b.d., masz., druk, j. fiński, niem., pol., opr., l., k. 26
zob. także: j. 13, s. 130–131, 132–133, 134–135, 136, 137, 138–139, 140–141, 142–143, 144, 146–147, 149–150; j. 41, k. 6–7; j. 67, k. 1–3, 9–10; aneks 7, poz. 10, 13

17. *Problematyka morska (Bałtyk, Gdynia, Gdańsk)*

Artykuły, wspomnienia, poezja
1931–1951, masz., druk, l., opr., k. 4, zob. także j. 13, s. 61–62, 65–66; j. 18, k. 1–2, 27–32; j. 42, k. 12, 27–32

18. *Drobne teksty historyczne*

Artykuły, relacje, wspomnienia, egz. „Przewodnika Kulturalno-Oświatowego”, 1938, nr 1, 2
1931–1951, masz., masz. powiel., druk, j. fiński, pol., l., sz., opr., k. 32
zob. także j. 13, s. 46–47, 132–133; j. 33, k. 1–2, 3–6; aneks 7, poz. 4

19. Uroczystości, obchody rocznic historycznych, jubileuszy, obrady naukowe (m.in. 500-lecia śmierci Joanny d'Arc, Światowego Kongresu Intelktualistów)
1931–1950, masz., masz. powiel., druk, l., opr., k. 10, zob. j. 13, s. 44, 45–46, 46–47, 47, 48, 49–50, 51, 52, 53, 54, 55–56, 59–60
20. Imprezy sportowe
Relacje (m.in. z Mistrzostw Świata w hokeju na lodzie)
1931–1951, druk, l., opr., k. 8, zob. także j. 13, s. 25, 26, 27–28, 29, 30, 33, 34–35, 38–39, 40
21. Iran (Persja) i stosunki polsko-irańskie
Artykuły, notatki prasowe, recenzje
1935–1937, masz., druk, j. franc., pol., l., opr., k. 1, zob. j. 13, s. 115, 116–117, 118–119b, 120, 124–126, 241; aneks 7, poz. 5, 6
22. Zrzeszenie Pisarzy Katolickich i inteligencja katolicka
Artykuły, notatki prasowe
1931–1955, masz., druk, l., opr., k. 18, zob. także j. 13, s. 36, 73, 74, 76, 77–89, 168–170
23. Proces „Goralenvolku”
Relacje Polskiej Agencji Prasowej, artykuły
1945–1946, rkp., masz., masz. powiel., druk, l., k. 132
24. Miasta polskie (m.in. Warszawa, Kraków, Łomża, Grodno, Kazimierz nad Wisłą)
1935–1951, rkp., masz., druk, l., opr., k. 46, zob. także j. 13, s. 218–222
25. Wielcy Polacy i przedstawiciele kultury polskiej (m.in. A. Mickiewicz, T. Kościuszko, A. Fredro, I. Krasicki, S. Żeromski, H. Kołłontaj, J.I. Kraszewski, J. Kasprówicz)
Artykuły i wspomnienia
1928–1951, masz., druk, j. fiński, pol., l., opr., k. 25, zob. także j. 13, s. 12, 65–66, 92, 134–135, 171–172
26. Muzyka polska i jej wybitni przedstawiciele
Artykuły (m.in. o F. Chopinie, S. Moniuszce, K. Szymanowskim)
1947–1951, b.d., masz. powiel., druk, l., k. 50
27. Kultura polska, jej przeobrażenia po wojnie i międzynarodowe kontakty kulturalne
Artykuły
1945–1958, b.d., masz. powiel., druk, l., k. 62
28. Nauka oraz uczeni polscy i obcy
Artykuły (m.in. o T. Edisonie, M. Skłodowskiej-Curie)
1950–1955, masz. powiel., druk, l., k. 23
29. Kultura rosyjska i radziecka i jej twórcy
Artykuły (m.in. o A. Puszkynie, A. Czechowie, L. Tołstoj, W. Bażenowie, P. Czajkowskim)
1950–1955, masz. powiel., druk, l., k. 140
30. Przemiany społeczne i kultura w Czechosłowacji, Chinach, Bułgarii, Jugosławii oraz ich przedstawiciele (m.in. G. Dymitrow, W. Goethe, B. Smetana, V. Nator)

Artykuły
1949–1959, b.d., masz. powiel., druk, l., k. 53

31. Rola nauki we współczesnym rolnictwie polskim

Artykuły
1951–1955, b.d., masz., druk, l., k. 13

32. Gospodarka i handel Polski, krajów zachodnioeuropejskich, Ameryki Środkowej i innych

Artykuły
1927–1957, rkp., masz., druk, l., opr., k. 43, zob. także j. 13, s. 57–58, 144; j. 16, k. 5–6, 7–8, 25–26; j. 33, k. 7–12

33. Biuletyny informacyjne organizacji i instytucji: Stronnictwa Pracy, Ośrodka Badań Bibliografii i Dokumentacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk, Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, Polskiego Biura Podróży Orbis

Artykuły, notatki
1947–1959, rkp., masz. powiel., druk, l., k. 52

34. Polska Agencja Prasowa

Różne drobne materiały
1945–1948, masz. powiel., druk, l., k. 44

35. Sztuka i przedstawiciele grupy artystów-plastyków „Zachęta” i grupy toruńskiej (m.in. K. Brandel, S. Zawadzki, J. Krawczyk, I. Nitschowa, T. Niesiołowski)

Artykuły
1957–1959, rkp., masz., druk, l., k. 49

36. Wystawy malarstwa i rzeźby

Przewodniki, katalogi (m.in. ze wstępami i opisem S. Brzezińskiego), zaproszenia, okładka
1938–1960, rkp., druk, sz., l., k. 58, zob. aneks 1

C. Referaty, prelekcje, odczyty, przemówienia

37. Historia i religia

Drobne referaty, prelekcje, odczyty i przemówienia (m.in. o Piotrze Tomickim)
1932–1948, masz., l., opr., k. 26, zob. także j. 13, s. 173–193, 194–197, 198–199, 223–231, 232–238, 252–263

38. *Muzyka polska i słowiańska*

Cykl prelekcji i referatów o historii muzyki i jej przedstawicielach polskich (m.in. o F. Chopinie), czeskich, rosyjskich i radzieckich
1949–1952, b.d., rkp., masz., l., k. 124

D. Wykłady

39. Historia, demokracja, parlamentaryzm

Drobne wykłady, wygłoszone m.in. na kursach organizacji społecznych
1937–1938, rkp., masz. powiel., l., k. 62
Druk: Skrypty Uniwersytetu Robotniczego im. S. Żeromskiego w Łodzi

40. *Ewolucja rewolucji*

Cykl wykładów wygłoszonych na kursach letnich Wyższej Szkoły Dziennikarskiej w Warszawie

1946, rkp., l., k. 330

E. Recenzje

41. Recenzje prac naukowych, książek, filmów, odczytów, wystaw, sztuk teatralnych i innych 1927–1928, masz., druk, l., opr., k. 7, zob. także j. 13, s. 6, 8, 13, 14, 15, 16, 17–18, 19, 20, 31, 69–70, 90–91, 95, 96, 97, 103, 109–109a, 118–119, 127–128, 129, 139, 145, 151–163, 173–193, 200–201, 202–205, 206–209; j. 16, k. 1–4

F. Poezja

42. Poezja S. Brzezińskiego
1927–1967, masz., druk, l., opr., k. 7, zob. także j. 13, s. 7, 41, 98

G. Tłumaczenia

43. Tłumaczenia poezji współczesnej i wspomnień
1947–1950, masz. druk, j. czes., pol., l., k. 7, zob. także j. 29, k. 129–140; j. 30, k. 49, 53
44. Annette Vidal, *Henryk Barbusse – Żołnierz Pokoju*
Przekład polski biografii
Po 1953, rkp., masz., k., l. 30
45. Marian Zimmermann, *Le principe juridique Audi et al teram partem dans le droit administratif de la République Populaire Polonaise*
Przekład francuski pracy naukowej
1956, rkp., masz., j. franc., l., k. I, 67
46. Władysław Siedlecki, *L'organisation des Tribuneaux en Pologne et ses problèmes*
Przekład francuski pracy naukowej
1957, rkp., masz., j. franc., l., k. I, 35

H. Materiały warsztatowe

47. Piotr Tomicki, *biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1464–1535)*
Genealogia Tomickich, akt fundacyjny parafii Tomice, wypisy źródłowe, bibliografie, wypisy z literatury, druk: *Pochwała Piotra Tomickiego [...] przez Ludwika Kosickiego*, 1819
Przed 1932, rkp., masz., druk, j. łac., pol., l., sz., k. 407, zob. j. 1, 2
48. Drobne materiały warsztatowe i uzupełniające do prac i wykładów
Wypisy źródłowe i z literatury, drukowana broszura E. Majkowskiego *Znak książkowy Andrzeja Krzyckiego* (1926), „Dziennik Ustaw” nr 88 z 1936, wycinki prasowe, fotografie, bibliografie
1926–1963, b.d., rkp., masz., druk, l., sz., k. 148, 15 fot. i neg., zob. aneks 2

III. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI TWÓRCY SPUŚCIZNY

A. Działalność organizacyjno-naukowa na zjazdach i współpraca naukowa

49. VI Powszechny Zjazd Historyków Polskich w Wilnie, 1935
Zawiadomienie, zaproszenie do dyskusji, omówienie referatów i dyskusji w I sekcji, wnioski
1935, rkp., druk, l., k. 6

50. Materiały współpracy naukowej i kulturalnej z ośrodkami zagranicznymi, polonijnymi i uczonymi (Institut international de coopération intellectuelle, prof. S. Dobrzycki, Comité universitaire français de coopération culturelle avec la Pologne, prof. J. Fabre, prof. R. Jullian, Biblioteka Polska w Paryżu)

Pisma, korespondencja związana z wyjazdem S. Brzezińskiego do Paryża w 1961 na zaproszenie Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Paryskiego
1931–1964, rkp., masz., druk, j. franc., pol., l., k. 64

B. Działalność organizacyjna, oświatowo-kulturalna i dziennikarska

51. Koncerty muzyczne Artosu i inne audycje

Pisma Komitetu Wykonawczego Roku Chopinowskiego 1949, zaświadczenia, upoważnienia, umowy, korespondencja, programy koncertów, podziękowania (m.in. G. Morcinka, Z. Nałkowskiej), sprawozdania, kosztorysy
1949–1958, rkp., masz., druk, l., k. 159

52. Działalność w Zjednoczeniu Polskich Pisarzy Katolickich, Pracowniczym Towarzystwie Oświatowo-Kulturalnym im. S. Żeromskiego, Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie oraz działalność dziennikarska

Notatki prasowe, wywiady z przedstawicielami kultury i nauki, druki
1927–1959, masz., druk, l., opr., k. 60, zob. aneks 3

C. Działalność wydawnicza i redakcyjna, opinie o pracach dla celów wydawniczych

53. Księga pamiątkowa z okazji 25-lecia pracy naukowej prof. O. Haleckiego
Piotr Tomicki, biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1464–1535)

Pismo, telegram gratulacyjny, korespondencja od Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz od dr. Bodniaka
1935–1948, rkp., masz., l., opr., [?] zob. j. 13, s. 121, 122–123; j. 73, poz. 7

D. Działalność społeczno-polityczna

54. Katolicka Młodzież Narodowa

Deklaracja ideowa, broszury *X-lecie KMN 1926/27–1936/37 – rys historyczny*, zaproszenie, relacja z uroczystości X-lecia KMN, relacje i notatki prasowe, sprawozdania z działalności zarządu
1928–1937, masz. powiel., druk, l., sz., k. 55

55. Stronnictwo Pracy

Relacje Polskiej Agencji Prasowej z I Kongresu w 1946, artykuły programowe, broszura ze statutom, biuletyn, przemówienie, uchwała, pisma, wycinki prasowe
1946–1950, rkp., masz., druk, l., sz., k. 129

56. Katolicki Klub Pracy

Protokół organizacyjny, lista członków-założycieli, artykuły programowe, korespondencja, wycinki prasowe
1956–1957, rkp., masz. powiel., druk, l., k. 60

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

57. Dokumenty osobiste i autożyciorys

Zaświadczenia, legitymacja Polskiego Towarzystwa Historycznego z fotografią S. Brzezińskiego
1932–1939, rkp., masz., druk, kkp., l., k. 5

58. Przewód doktorski

Pisma dziekana Wydziału Humanistycznego UW w sprawie egzaminów doktorskich
1931–1933, masz. powiel., l., k. 5

59. 13 dzienników-kalendarzy z notatkami osobistymi

1919–1943, rkp., druk, opr. (bez paginacji)

60. Materiały okazjonalne

Zaproszenia, życzenia, podziękowania, druk „Jednodniówka Jubileuszowa 1877–1947” Szkoły p.w. św. Wojciecha Fundacji Górskich
1919–1964, rkp., masz., druk, l., opr., k. 44

61. Materiały gospodarcze i majątkowe

Notatki prasowe, umowy autorskie o dzieło
1950, masz., druk, l., k. 2, zob. j. 51, k. 35, 112, 113, 122, 149, 150, 152, 153, 155, 156

IV. KORESPONDENCJA

62. Osoby i instytucje C - W

Korespondencja wychodząca
1938–1971, masz., j. franc., pol., l., k. 10, zob. aneks 4

63. Osoby i instytucje B - S

Korespondencja wpływająca
1932–1972, rkp., masz., druk, j. franc., pol., l., k. 61, zob. aneks 5

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

A. Bibliografia prac

64. Bibliografia prac i artykułów S. Brzezińskiego

Sprawozdanie z działalności Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warszawskiego za rok 1932–1933, biuletyn nowości „*Libraria Nova*”, własnoręczne zestawienie prac i artykułów
1932–1949, rkp., druk, l., opr., k. 75, zob. j. 2, k. 2; j. 13, s. III–IV, 1–2, 111–111a, 112–112a

B. Recenzje o pracach S. Brzezińskiego i polemiki

65. *Piotr Tomicki, biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1464–1535)*

Recenzje J. Jasnowskiego, O. Haleckiego, W. Tokarza
1932–1938, rkp., masz., l., k. 9

66. *Polityka bałtycka Jagiellonów*

Recenzja Państwowego Instytutu Wydawniczego
1950, masz., l., k. 4

67. Relacje prasowe dotyczące współpracy S. Brzezińskiego z Towarzystwem Zachęty Sztuk Pięknych (m.in. książki pamiątkowej z okazji 75-lecia Zachęty, przewodnika po wystawie J. Matejki i sztuki perskiej), drobne recenzje prasowe jego prac (m.in. *Katolicyzm w Finlandii*,

Panowie z Tomic, Misjonarze i dyplomaci polscy w Persji w XVII i XVIII w.) oraz drobne omówienia artykułów

1934–1939, masz., druk, j. fiński, niem., pol., l., k. 12, zob. także j. 13, s. 104, 115, 117, 120, 122, 124–126

68. Relacje i komentarze prasowe o koncertach muzycznych i wstępnych prelekcjach S. Brzezińskiego

1949–1951, druk, l., k. 24

69. Polemika naukowa z J. Tazbirem i L. Szczuckim wokół artykułu o K. Sandiusie oraz drobne polemiki prasowe o Łomży i H. Kołłątaju

Listy, artykuły

1951–1955, rkp., masz., druk, l., k. 18, zob. także j. 24, k. 24–25; j. 25, k. 15b, 19, 22b, 23, 25

VI. MATERIAŁY RODZINNE

70. Stanisław Jan Nepomucen Brzeziński – ojciec

Nekrolog, notatki prasowe, notatki prasowe o prezesie Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie

1935–1950, druk, j. franc., pol., l., opr., k. 2, zob. także j. 13, s. 114, 116

VII. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

71. Grodecki Antoni, *Rys historyczny Katolickiej Młodzieży Narodowej*

Artykuł

1937, masz., l., k. 12, zob. j. 54

72. Kuryluk Jerzy, *Moniuszko zawsze żywy*

Referat

1950, masz., l., k. 16, zob. j. 38

VIII. ZAŁĄCZNIKI

73. Druki twórcy spuścizny

Prace, artykuły

1933–1955, druk, opr., sz., l., k. 286, zob. aneks 6

74. Tatarkiewicz Władysław, *Pałac Staszica a klasycyzm w Polsce, Katalog VI Warszawskiej Wystawy Psów Rasowych, 1959*

Artykuł, katalog

1933, 1959, druk, sz., k. 32

Druk, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, 1932, r. XXV, s. 171–178

ANEKS 1

J. 36. Wystawy malarstwa i rzeźby

Przewodnik historyczny po wystawie Jana Matejki, 1938

II wystawa grupy artystów-plastyków Zachęta – malarstwo, rzeźba grafika, 1957

Wystawa grupy toruńskiej, 1958

Wystawa prac Stanisława Zawadzkiego, 1958

ANEKS 2

- J. 48. Drobne materiały warsztatowe i uzupełniające do prac i wykładów
Misjonarze i dyplomaci polscy w Persji..., zob. j. 73, poz. 5
Andrzej Krzycki..., zob. j. 3, 4
Położenie historyczno-prawne Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce, zob. j. 5
Ewolucja rewolucji, zob. j. 40
Krzysztof Sandius..., zob. j. 6, 7
Średniowieczni papieże o imieniu Jan..., zob. j. 12

ANEKS 3

- J. 52. Działalność w Zjednoczeniu Polskich Pisarzy Katolickich, Pracowniczym Towarzystwie Oświatowo-Kulturalnym im. S. Żeromskiego, Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie oraz działalność dziennikarska

Spis osób, z którymi S. Brzeziński przeprowadził wywiady

Benedict Christian
Dr Bottoni Pietro
Burke Edmund
Red. Buss Richard
Gosławski Józef
Prof. Hoffman Jan
Hofman Vlastimil
O. Irala Antonio SJ – zob. j. 13, s. 3–4
Hurnik Ilja
Kowalik Waclaw
Kurjata Marian
Łoś Stefan
Masiak Franciszek
Prof. Michałowski Kazimierz
Proszowski Józef
Skorupka Szczepan
Prof. Strynkiewicz Franciszek
Prof. Szczepkowski Jan
Tchorek Karel
Trenerski Józef
Prof. Wolfke Mieczysław
Zawadzki Stanisław, 2 wywiady
Zerych Romuald

ANEKS 4

- J. 62. Osoby i instytucje C - W
Comité universitaire français
de coopération culturelle avec la Pologne
zob. j. 50, k. 9, 21, 28, 43	1960–1961	1. 4
Fabre Jean
zob. j. 50, k. 44, 51	1961, 1965	1. 4
Gałęzowska Irena	1971	1. 1
Jullian René	1965	1. 1
Pociecha Władysław	1947–1948	1. 2

Szymański Antoni	1938	1. 1
Wyszyński Stefan	1960	1. 1

ANEKS 5

J. 63. Osoby i instytucje B-S

Besson-Carrard Andrée	1967	1. 1
Bieniak Julian	1938	1. 1
Chowaniec Czesław	1961	1. 1
zob. j. 50, k. 46		
Fabre Jean	1961–1965, b.d.	1. 10
zob. j. 50, k. 48, 49, 52, 53, 55, 56, 64		
Fourcarde Xavier	1965	1. 1
Gałdyński Olgierd	1958	1. 1
Gałęzowska Irena	1971–1972	1. 3
Gross Feliks i Wagner W.J.	b.d.	1. 11
Halecki Oskar	1933–1972, b.d.	1. 11
Jasnowski Józef	b.d.	1. 1
Jullian René	1964–1965	1. 5
Kolankowski Ludwik	1934	1. 1
Kruszyński T.	1932	1. 1
Kwiatkowski Edward	1958	1. 2
Lwitycz Widacka B.	1958	1. 1
Mencel Vaclav	1958	1. 1
Narębska-Dębska Barbara	1958	1. 1
Niesiołowski Tymon	1959	1. 1
Nitschowa Ludwika	1958	1. 1
Pociecha Władysław	1948, b.d.	1. 4
Rose Lucie A. (Comité universitaire français de coopération culturelle avec la Pologne)	1960–1964	1. 7
zob. j. 50, k. 8, 57, 59, 60, 61, 62, 64		
Strzetelski Stanisław (Polski Instytut Naukowy w Ameryce)	1961	1. 1
zob. j. 50, k. 41		
Szrajer Stanisław	1961	1. 1
zob. j. 50, k. 41, 42		
Nadawcy nieustaleni		

ANEKS 6

J. 73. Druki twórcy spuścizny

- a) prace zebrane w zbiorze *Prace historyczne 1933–1935* (poz. 1–9)
1. *Un bibliophile de la Renaissance en Pologne*, 1933, odbitka z dzieła zbiorowego *La Pologne au VII-e Congrès international des sciences historiques*
 2. *Biskup – podkanclerzy Piotr Tomicki na tle swej epoki*, 1933, odbitka z „Przeglądu Powszechnego”
 3. *Współcześni i potomni o Piotrze Tomickim*, 1935, odbitka z „Przeglądu Powszechnego”
 4. *Pierwszy biskup Wojska Polskiego w Rosji (ze wspomnień osobistych o śp. Arcybiskupie Jan Cieplaku)*, 1935
 5. *Misjonarze i dyplomaci polscy w Persji w XVII i XVIII wieku*, 1935, odbitka z rocznika „Annales Missiologicae”
 6. *Jaką drogą dostała się sztuka perska do Polski?*, odbitka z Przewodnika Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, nr 103

7. *Proces o testament prymasa Andrzeja Krzyckiego*, 1935, odbitka z księgi ku czci Oskara Haleckiego wydanej w XXV-lecie jego pracy naukowej nakładem uczniów
8. *Panowie z Tomic*, 1933, odbitka z „Miesięcznika Heraldycznego”, 1933, z. 4–8
9. *Wrociszew – karta z dziejów parafij mazowieckich*, 1935, odbitka z „Miesięcznika Heraldycznego”, 1934, z. 7–12; 1935, z. 1–3

b) inne pojedyncze prace i artykuły (poz. 10–15)

10. *Karelja*, 1937, odbitka z *Encyklopedji Nauk Politycznych*, t. III, z. 1, Warszawa 1938
11. *Czuryło Andrzej ze Stojanic (ok. 1460–1534)*, odbitka artykułu z *Polskiego Słownika Biograficznego*, t. IV, Kraków 1938, s. 373–374
12. *Kasztelan przemyski Andrzej Czuryło*, 1939, odbitka z „Miesięcznika Heraldycznego”, 1939, z. 4–5
13. *Katolicyzm w Finlandii*, 1939, odbitka z „Przeglądu Powszechnego”, 1939, r. 56, nr 4
14. *Biblioteka biskupa – podkanclerzego Piotra Tomickiego*, 1939
15. *Krzysztof Sandius – bibliograf różnowierstwa polskiego XVII wieku (1644–1680)*, „Biuletyn Ośrodka Bibliografii i Dokumentacji Naukowej PAN”, 1955, nr 3 (7), s. 3–6 (egz. II i III), zob. j. 7